

MARIA ŁUCZAK

WYKAZ STRAT WOJENNYCH Z LAT 1939 - 1945 W BIBLIOTECE KÓRNICKEJ

Praca niniejsza stanowi część drugą publikowanego w XII zeszycie „Pamiętnika Biblioteki Kórnickiej” artykułu, traktującego o losach Biblioteki Kórnickiej w czasie okupacji niemieckiej w latach 1939 - 1945¹. Zadaniem jej jest opracowanie i zarejestrowanie strat wojennych w kórnickim księgozbiorze, dziełach sztuki, zabawkach muzealnych oraz przedmiotach użytkowych.

Straty te, jak sygnalizował już wspomniany artykuł, nie były tak znaczne jak innych polskich bibliotek. W Kórniku ocalały więc w swoim zasadniczym zrębie zarówno zbiory, jak i dotycząca ich dokumentacja, zachowana przede wszystkim w Archiwum Bibliotecznym. Ranga zbiorów kórnickich nakazuje zwrócenie baczej uwagi na każdy istotny moment dotyczący ich historii, a za taki trzeba uznać niewątpliwie okres lat 1939 - 1945. Zbadanie okoliczności przetrwania zbiorów i zarejestrowanie wysokości strat jest ważnym problemem nie tylko dla historyka Biblioteki Kórnickiej, lecz także dla badacza dziejów polskich placówek naukowo-kulturalnych podczas II wojny światowej.

Przedstawiony niżej rejestr sporządzony został na podstawie materiałów archiwalnych zachowanych w Bibliotece Kórnickiej², a przede wszystkim po skonfrontowaniu aktualnego stanu zbiorów z wszelkimi inwentarzami, katalogami, protokołami kontroli zasobów Biblioteki i Muzeum z lat 1945 - 1952, z księgami ubytków³. Rejestr opracowano w układzie odpowiadającym strukturze organizacyjnej Biblioteki, dzieląc go przede wszystkim na dział biblioteczny i muzealny. W ob-

¹ M. Łuczak: *Biblioteka Kórnicka w okresie okupacji 1939 - 1945* „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej” Z. 12: 1976 s. 177 - 189.

² Wykorzystano głównie materiały archiwalne oznaczone sygnaturami: Archiwum Biblioteczne (dalej cytuję AB) 324, AB 387, AB 421.

³ Podstawę stanowiły następujące inwentarze i katalogi: S. Bodniak: *Inwentarz dyplomów Biblioteki Kórnickiej* (w maszynopisie); S. Bodniak, W. Pociecha: *Inwentarz rękopisów Biblioteki Kórnickiej*. Z. 1. Kórnik 1930 (powielany); J. Zathey: *Katalog rękopisów średnio-wiecznych Biblioteki Kórnickiej*. Wrocław 1963; R. Marciniak, M. Muszyński, J. Wiesiołowski: *Katalog rękopisów staropolskich Biblioteki Kórnickiej*. T. 1. Wrocław 1971; Z. Przesmycki: *Informator rękopisów Hoene-Wrońskiego w Bibliotece Kórnickiej*. 1928 (w maszynopisie); J. Wiesiołowski: *Inkunabuly Biblioteki Kórnickiej*. Cz. 1. Katalog. „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej” Z. 9 - 10: 1968 s. 283 - 344; K. Piekarski: *Katalog Biblioteki Kórnickiej*. T. 1. Polonica XVI-go wieku. Kórnik 1929; P. Buchwald-Pelcowa: *Katalog starych druków*

rębie obydwu działów dokonano dalszych podziałów według kryterium rodzajowego, oddzielnie omawiając: 1° pozycje zaginione, 2° pozycje zniszczone, 3° pozycje odzyskane w wyniku rewindykacji. Rejestr podaje sygnatury wszystkich ustalonych pozycji, różnicując jednakże ich opis. Jest to niekiedy winą nieprecyzyjnych zapisów inwentarzowych, które nie zawsze pozwalają na dokładne określenie nie istniejącego już obiektu, ale nie tylko. Wśród zaginionych pozycji — obok bezspornie cennych — znajdowały się i takie, których straty nie można uznać za niepowetowaną, bądź takie, których wartość była wręcz nikła. W zależności od tego nieco subiektywnego kryterium opisy rejestru wzbogacano lub redukowano. Innym kryterium był wiek zabytku i — ewentualnie — jego unikatowy charakter. Konsekwentnie podawano więc dane dla zaginionych rękopisów, inkunabułów, druków XVI-, XVII- i XVIII-wiecznych, a w wykazie strat działu muzealnego przy mniej istotnych pozycjach przytaczano tylko takie elementy opisu, jak wiek i rodzaj eksponatu, przy pracach graficznych dodając nazwisko autora i technikę wykonania.

STRATY WOJENNE DZIAŁU BIBLIOTECZNEGO BIBLIOTEKI KÓRNICKIEJ⁴

I. DYPLOMY

Stan posiadania: bez zmian w stosunku do stanu z dnia 31 VIII 1939.

Stan zachowania wykazywał poważne zmiany. 29 dyplomów XIII-, XIV- i XV-wiecznych (nr inwentarza: 10, 22, 23, 33, 42, 52, 71, 85, 88, 95, 105, 108, 118, 119, 128, 129, 137, 140, 141, 144, 152, 165, 166, 170, 171, 173, 182, 186, 194) zostało znacznie uszkodzonych: uszkodzenia lub brak pieczęci; zaplamienia spowodowane zamoknięciem, rdzą; przedziurawienia spowodowane przez myszy i mole; rozmyślnie pocięcie pergaminu. Najważniejszą przyczyną tych zmian był brak jakiegokolwiek opieki konserwatorskiej ze strony okupanta — szczególnie w latach 1942 - 1944, po aresztowaniu Małeckich. Część dyplomów uległa zniszczeniu w czasie nocnego napadu na zamek z końcem stycznia 1945 r., podczas przesuwania się frontu. Wyrzucone ze skrzyń na korytarz parteru zostały wówczas podeptane.

II. RĘKOPISY

Stan posiadania: zmniejszył się o 9 pozycji w stosunku do stanu z 31 VIII 1939 r. Były to następujące rękopisy:

- *Brewiarz łaciński z francuskim kalendarzem* na początku (w. XV) sygn. BK 31;
- *Liber commemorationum... Congregationis Benedictino-Poloniae...* sygn. BK 90;
- *Liber rescriptorum juridicorum instrumentorum et processuum pro et contra Conventum expeditorum...* A. D. 1654 sygn. BK 125;
- *Confederationes Romanorum Imperatorum...* (dokumenty z czasów pierwszych Jagiellonów i z czasów Zygmunta I oraz Zygmunta Augusta, XVI w. sygn. BK 204;
- *Zbiór oryginalnych listów z czasów Zygmunta Augusta z lat 1550 - 1562* sygn. BK 251;
- *Akta do panowania Zygmunta Augusta* (w. XVI) sygn. BK 259;

Biblioteki Kórnickiej. T. 1. Polonica XVI-go wieku. Część 2. Nowe nabytki i uzupełnienia. Wrocław 1969; Inwentarze starych i nowych druków oraz czasopism; Inwentarze obiektów muzealnych; Inwentarze grafiki artystycznej; Inwentarze monet i banknotów.

⁴ Opracowano na podstawie „Protokołów kontroli zasobów Biblioteki Kórnickiej z lat 1945 - 1952 (dział biblioteczny), podpisanych przez J. Łuczakową, S. Bodniaka, S. Jasińską i K. Małeckiego. — AB 421a oraz na podstawie Księgi ubytków Biblioteki Kórnickiej, inwentarzy i katalogów bibliotecznych. (Zob. przypis 3).

- Fragmenty pism XV- i XVIII-wiecznych oraz rozprawa genealogiczna J. A. Jabłonowskiego sygn. BK 473;
- Rejestr księgi metryki wielkiej W. Ks. Litewskiego za Kazimierza, Aleksandra i Zygmunta I (w. XVIII) sygn. BK 1366;
- Akta sądów ławniczych lubowelskich z lat 1509 - 1669 sygn. BK 1463. (Odnutowane w Księdze ubytków Biblioteki Kórnickiej pod numerami: 15 - 21, 23, 25). Wszystkie te rękopisy zostały przed wojną wypożyczone do różnych bibliotek polskich (PTPN, Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Biblioteka Przeździeckich w Warszawie, Archiwum Potockich w Łańcucie, Archiwum Uniwersyteckie we Lwowie, Biblioteka Jagiellońska, Biblioteka oo. Benedyktynów w Lubiniu) i podzieliły los tamtejszych księgozbiorów. Np. wypożyczone do Warszawy spłonęły podczas bombardowania w 1939 r., bądź w czasie powstania.

III. LUŻNE ARCHIWALIA

Stan posiadania: na ogół bez zmian w stosunku do stanu z 31 VIII 1939 r. Częściowo zubożone zostały tylko obwoluty 45 i 147. (Odnutowane w Księdze ubytków pod numerami: 26 i 27).

IV. RĘKOPISY PO HOENE-WROŃSKIM

Stan posiadania: w stosunku do stanu z 31 VIII 1939 r. brak 4 teczek, sygn.: H. W.: 16, 56, 57, 60. (Odnutowane w Księdze ubytków pod numerami: 30 i 31). Wypożyczone przed wojną do Biblioteki Narodowej w Warszawie, Obserwatorium Astronomicznego w Poznaniu, Towarzystwa Hoene-Wrońskiego w Warszawie – nie wróciły już do Kórnika.

V. INKUNABUŁY

Stan posiadania: w stosunku do stanu z 31 VIII 1939 r. brak 1 inkunabułu: *Statuta provincialia toti prov. Gnesn.* sygn. Inc. Qu 35. (Odnutowano w Księdze ubytków pod numerem 33). Stan zachowania: wykazywał poważne zmiany. 30 inkunabułów (sygn. Inc. Qu: 9, 10, 12, 14, 15, 20, 26, 27, 29, 48, 50; Inc. F: 108, 110, 121 - 123, 127, 128, 131, 141, 146, 148, 151, 152, 156 - 158, 161, 174, 175) zostało poważnie uszkodzonych. (Uszkodzenia oprawy, powyrywane lub powycinane karty, plamy po zawilgoceniu).

VI. DRUKI POLSKIE XVI-WIECZNE (cimelia)

Stan posiadania: w stosunku do stanu z 31 VIII 1939 r. brak 50 woluminów (52 cimelia). Są to następujące pozycje:

- I. Mylius: *Epithalamium*... 1564 sygn. Cim. 0 213;
- S. Grzepski: *Geometria*... 1566 sygn. Cim. 0 216;
- J. Herbest: *Compendium*... 1567 sygn. Cim. 0 322;
- I. Solikowski: *Poemata*... 1562 sygn. Cim. 0 316;
- I. Malecki: *Litania*... b.r. sygn. Cim. 0 339;
- Joannes Glogoviensis: *Introductorium*... 1506 sygn. Cim. Qu 2007;
- M. T. Cicero: *Oratio de imperio*... 1507 sygn. Cim. Qu 2013;
- L. Corvinus: *Hortulus elegantiarum*. 1507 sygn. Cim. Qu 2014;
- M. Miechowita: *Contra saevam pestem*... 1508 sygn. Cim. Qu 2022;
- Fr. Niger: *Compendiosa ars de epistolis*... 1508 sygn. Cim. Qu 2024;
- Jacobus de Hża: *Judicium*... 1508 sygn. Cim. Qu 2025;
- Joannes de Sacrobusto: *Algorithmus*... 1509 sygn. Cim. Qu 2026;
- Michael Vratislaviensis: *Introductorium dialecticae*... 1509 sygn. Cim. Qu 2027;
- Fr. Philolphus: *Epistolae breviores*... 1509 sygn. Cim. Qu 2028;
- Jacobus de Hża: *Judicium*... ad a. 1509... 1508/1509 sygn. Cim. Qu 2029;
- M. T. Cicero: *Epistolae familiares*... 1510 sygn. Cim. Qu 2031;

- J. Faber: *Dialogus in physicam*... 1510 sygn. Cim. Qu 2033;
- „*Introductiones in libros Physicorum*. 1510 sygn. Cim. Qu 2034;
- Nicolaus de Toliszkow: *Iudicium ad a. 1510*... 1509/1510 sygn. Cim. Qu 2043;
- St. A. Cracovia: *Ephemerides a. 1512*... 1511 sygn. Cim. Qu 2046;
- Jacobus de Ilża: *Iudicium Cracoviense pro a. 1512*... 1512 (zostały tylko karty 1 i 4) sygn. Cim. Qu 2051;
- Nicolaus de Toliszkow: *Iudicium ad a. 1513*... 1512/1513 sygn. Cim. Qu 2052;
- M. T. Cicero: *Epistolae familiares*... 1514 sygn. Cim. Qu 2054;
- Iohannes XXI papa: *Summulae logicae*... 1514 sygn. Cim. Qu 2055;
- Petrus de Alliaco: *Tractatus*... 1515 sygn. Cim. Qu 2056;
- Nicolaus de Toliszkow: *Iudicium ad a. 1515*... 1515 sygn. Cim. Qu 2057;
- M. T. Cicero: *De officiis*... 1516 sygn. Cim. Qu 2060;
- Aristoteles: *Logica vetus*... 1513 - 1516 sygn. Cim. Qu 2062;
- Jacobus de Ilża: *Iudiciale prognosticon pro a. 1517*... 1516/1517 sygn. Cim. Qu 2063;
- *Legendae s. Adalberti*... 1517 sygn. Cim. Qu 2065;
- *Parvulus philosophiae naturalis*... 1507 sygn. Cim. Qu 2067;
- Joannes Glogoviensis: *Exercitium*... 1516 - 1517 sygn. Cim. Qu 2069;
- Aristoteles: *Analitica priora*... 1518 sygn. Cim. Qu 2072;
- *Computus novus*... 1518 sygn. Cim. Qu 2074;
- Jacobus de Ilża: *Opusculum aurei tractatuli*... 1519 sygn. Cim. Qu 2078;
- I. Sacranus: *Modus epistolandi*... 1520 sygn. Cim. Qu 2079;
- Z. Ferrerius: *Vita b. Casimiri*... 1521 sygn. Cim. Qu 2081;
- *Computus. Summarius computus*... 1522 sygn. Cim. Qu 2084;
- Nicolaus de Szadek: *Iudicium astronomicum*. 1522 sygn. Cim. Qu 2085;
- „*Iudicium astronomicum*... 1524 sygn. Cim. Qu 2086;
- Ph. B. Callimachus: *De bello inferendo*... 1524 sygn. Cim. Qu 2088;
- Krajna A.: *Iudicium a. 1524* sygn. Cim. Qu 2089;
- S. Felstiniensis: *Opusculum musicae*. Wyd. A sygn. Cim. Qu 2092;
- Aelius Donatus: *Donatus minor*. (1508 - 1512) sygn. Cim. Qu 2093;
- L. Vincentius: *Pro catholicae fidei*. Trad. pol. 1563 sygn. Cim. Qu 2221;
- *Elekcja króla krześcijańska*... 1573 sygn. Cim. Qu 2226;
- *Missale Cracoviense*... 1509 sygn. Cim. Qu 2730;
- A. Trzycieski: *Ad Sigismundum Augustum*... 1566 sygn. Cim. F 4090;
- *Constitutiones. Konstytucje trzech sejmów*... 1565 sygn. Cim. F 4160 adl.;
- *Reces sejmu koronnego 1563*... 1564 sygn. Cim. F 4161 adl. (Wyd. A);
- *Constitutiones. Uniwersał poborowy*... 1564 Wyd. A sygn. Cim. F 4162;
- Sigismundus Augustus rex: *Dekret na sądy*... 1564 Wyd. B sygn. Cim. F 4163 adl.

(Odnótowane w Księdze ubytków pod numerami: 34 - 35, 37 - 38, 39 - 80, 82, 85 - 88). Prawie wszystkie te cimelia zostały w r. 1937 wypożyczone przez Bibliotekę Narodową w Warszawie i spłonęły razem z częścią jej księgozbiorów w czasie powstania. W wyniku rewindykacji odzyskano w 1949 r. wypożyczone przed wojną Bibliotece Uniwersyteckiej we Lwowie następujące cimelia: Cim. O: 281 - 283, 292 - 294; Cim. F: 4085.

VII. DRUKI XVII-WIECZNE

Stan posiadania: w stosunku do stanu z 31 VIII 1939 r. brak 1 woluminu: Krajewski J.: *Obrona Rzeczypospolitej*... 1608 sygn. 12430. (Odnótowane w Księdze ubytków pod numerem (93).

Stan zachowania: w formacie 3° oprawa 4 woluminów (sygn. 327, 3165, 3312, 3318) została poważnie uszkodzona.

W wyniku rewindykacji odzyskano w 1947 r. 11 starodruków (sygn. 12401, 12423, 12511, 12628, 12810, 12920, 13095, 13278 - 13283, 13317, 3508), wypożyczonych w latach 1938/39 Bibliotece Z. N. im. Ossolińskich we Lwowie.

VIII. DRUKI NOWSZE I CZASOPISMA

Stan posiadania: braki w stosunku do stanu z 31 VIII 1939 r. oszacowano w przybliżeniu na kilkaset pozycji. Precyzyjnej liczby niestety nie dało się ustalić, ponieważ wiele spośród nowych druków i czasopism nie było jeszcze w momencie wybuchu wojny skatalogowanych. Spośród pozycji osygnowanych stwierdzono brak następujących:

1. druki: sygn. 14665 (t. 29), 14720, 14833, 14918, 14954, 15186, 15568, 15869, 16011, 16346, 16494, 16728, 16829, 16862, 16878, 16881, 16890, 16895 (t. 7 - 8), 17015, 17031, 17032, 17234, 17576, 17592, 17836, 17837, 17881 (t. 5, 8, 17, 18, 31, 48), 17994, 2921, 2937, 2955 (t. 5), 21004, 21062 (t. 5), 21690 (t. 1 - 3), 22772 (t. 2), 23828, 24025, 25704, 25907, 32070, 32273 (t. 3 - 4). (Odnotowane w Księdze ubytków pod numerami: 94 - 97, 100, 102 - 104, 106, 109, 110, 115, 117, 118, 120 - 126, 129, 131 - 133, 137 - 139, 142, 202, 203, 205, 208, 226, 253, 254, 264, 266, 302, 314, 324 - 325). Są to przeważnie druki XIX i XX-wieczne oraz 1 druk XVIII-wieczny: Panage: *Les mœurs...* 1763 sygn. 17386;

2. czasopisma: sygn.: „La Clef” (R. 1739 z. IX; R. 1741 z. V) sygn. Cz 158, Cz 233 (R. 1898 z. 1), Cz 234 (R. 1858 t. 1; R. 1842 t. 1; R. 1861 t. 3 z. 8, R. 1872 t. 1 z. 1; R. 1905 t. 2), Cz 260 (R. 1868 z. 1 - 4), Cz 264 (R. 1858 z. 11), Cz 275 (R. 1846 z. 6), Cz 291 (R. 1911 z. 41), Cz 2120 (R. IV kw. 1 z. 1), „La Spectateur” 1798 T. VIII sygn. Cz 2129, Cz 2133 (R. IV z. 16), Cz 2135 (t. 22 z. 4), Cz 2136 (R. 1868 - 1871), Cz 2145 (R. 1800 t. 1), Cz 2270 (R. 1825), „Kurier Polski” (R. 1745 nr 483 i 486; R. 1751; 1752; 1756 nr 173) sygn. Cz 2271; Cz 2296 (t. VI z. 1), Cz 2535 (R. XVII z. 1 - 6), Cz 2538 (t. XII), Cz 2545 (t. XII), Cz 2569 (nr 2), Cz 2576 (nr 3), Cz 2602 (t. 1 z. 1), Cz 2604 (t. I - VIII), Cz 2607 (t. I), Cz 2612 (t. VIII z. 4; t. XII z. 4), Cz 2643 (z. 8), Cz 321 (Oddz. I nr 9), Cz 339 (R. 1840 z. 1), Cz 343 (t. 5 nr 3), Cz 353 (t. 1 nr 11), Cz 367 (R. XIV nr 5 - 7), Cz 3209 (t. 5), Cz 3216 (t. XI b), Cz 3303 (t. III nr 33, 56, 71), Cz 3568 (R. 1822 nr 320), Cz 3571 (R. 1925 nr 53 - 55), Cz 3573 (R. IV nr 50), Cz 3587 (R. 1924 nr 23), Cz 421 (R. 1913 nr 2), Cz 435 (R. 1892 - 1897; 1902 - 1904; 1911 - 1914), Cz 4201 (R. 1928 nr 103; R. 1931 nr 67 i 80; R. 1932 nr 67, 68, 94, 116; R. 1933 nr 25, 29, 31, 80, 87; R. 1935 nr 82; R. 1936 nr 74, 84; R. 1939 nr 58), Cz 4206 (R. 1936 nr 42), Cz 4211 (t. II z. 1), Cz 4213 (R. 1937 z. 4; R. 1938 z. 1 - 2; R. 1939 z. 1 - 2).

(Odnotowane w Księdze ubytków pod numerami: 514 - 525, 527 - 530, 534 - 539, 587, 540 - 545, 547 - 561).

STRATY WOJENNE DZIAŁU MUZEALNEGO BIBLIOTEKI KÓRNICKEJ⁵

I. OBRAZY — SZKOŁA POLSKA

1. Zaginione: Portret Ludwika Karoliny z Radziwiłłów w młodym wieku. Obraz olejny na płótnie, w ozdobnej, złożonej ramie (XVII w.) sygn. MK 3281 (oddany przed wojną do odnowienia uległ spaleniui podczas pożaru zamku w Warszawie); Głowa Chrystusa. Obrazek na płycie miedzianej, połączany, w szerokiej, połączanej ramie sygn. MK 1117 (sygn. nie uwzględniona w wykazie Orańskiej).

⁵ Do opracowania wykorzystano następujące materiały: dokument przesłany do Ministerstwa Kultury i Sztuki (Naczelna Dyrekcja Muzeów i Ochrony Zabytków), datowany 11 IX 1950 r., podpisany przez ówczesnego kustosa Muzeum dr J. Orańską, zatytułowany: „Szczegółowe zestawienie strat wojennych w dziełach sztuki i zabytkach oraz przedmiotach użytkowych” Dokument ten zawiera także wycenę (według szacunku przedwojennego) utraconych eksponatów. „Protokoły kontroli zasobów Biblioteki Kórnickiej z lat 1945 - 1952 (dział muzealny), podpisane przez J. Orańską, E. Wojewodziankę i S. Małeckiego. — AB 421a; inwentarze działu muzealnego (zob. przypis 3), Księgę ubytków, oraz materiały archiwalne. — AB 324, AB 387, AB 421.

2. Zniszczone: sygn. MK 3405 (XVIII w.), MK 3450 (XVIII w.), MK 3469 i MK 3307 (XVIII w.), MK 3468 (XVIII w.), MK 3401 (XVIII w.), MK 3374 i MK 3470 (XIX w.).
3. Rewindykowane: sygn. MK 3468. Obraz XVIII-wieczny; wywieziony w 1942 r. do Reichsuniversität Posen — Kunstwissenschaftliches Institut⁶ — wrócił zniszczony do Kórnika w 1945 r.

II. OBRAZY — SZKOŁA OBCA

1. Zniszczone: sygn. MK 3427 (XVIII w.), MK 3266 (XVIII w.);
2. Rewindykowane: sygn. MK 3305 (XVII w.), MK 3386 (XVII w.), MK 3396 (XVIII w.), MK 3376 (XVII w.). Obrazy te zostały wywiezione w 1942 r. do Reichsuniversität Posen⁷. Trzy spośród nich wróciły do Kórnika w 1945 r., natomiast obraz sygn. MK 3376 został odnaleziony w magazynie kórnickiego kościoła w 1969 r. Odrestaurowany wrócił na dawne miejsce w muzeum.

III. RZEŻBA — SZKOŁA POLSKA

1. Zaginione: Figurka brązowa przedstawiająca chłopca z wędką sygn. MK 2823 (XVIII w.)
2. Zniszczone: Odlew brązowy rzeźby przedstawiającej ks. Adama Czartoryskiego (XIX w.) sygn. MK 2912. Przetopiony w 1941 r. w wyniku akcji zbierania szlachetnych metali dla uczczenia urodzin Hitlera.

IV. TKANINY — WYRÓB POLSKI

A. Pasy polskie XVIII-wieczne

1. Zaginione: 16 szt. sygn. MK 2462 - 2464, MK 2467 - 2469, MK 2472 - 2476, MK 2478 - 2479, MK 2482 - 2484. Są to pasy jedwabne i lite, w tym 4 słuckie. Zaginęły w czasie działań wojennych w 1945 r.

B. Inne (kawałki gobelinu, kilim, jedwab ręcznie haftowany)

1. Zaginione: sygn. MK 2522, MK 2524, MK 2536, MK 4160, MK 2438 (sygn. nie uwzględnione w wykazie Orańskiej).

V. TKANINY — WYRÓB OBCY

A. Makaty XVII-wieczne: wschodnie i tureckie

1. Zaginione: 4 szt. sygn. MK 1113, MK 2519, MK 2520, MK 2521. Wywiezione przez Niemców w 1943 r.
2. Zniszczone: sygn. MK 2517.
3. Rewindykowane: sygn. MK 2517. Odnaleziona w Muzeum Narodowym w Poznaniu wróciła do Kórnik 23 III 1951 r.

B. Dywaniki perskie XVII-wieczne

1. Zaginione: 5 szt. sygn. MK 2530, MK 1114, MK 1115, MK 2531, MK 2527.

C. Kotąry wełniane wschodnie XIX-wieczne

1. Zaginione: 2 szt. sygn. MK 2525, MK 2532.

D. Namioty płócienne aplikowane XVII-wieczne: wschodnie i tureckie

1. Zaginione: 4 szt. sygn. MK 2534, MK 2535, MK 2538 (zaginęły 4 cz.), MK 2537 (zaginęły 4 cz., pozostały 3; sygn. nie uwzględniona w wykazie Orańskiej).

⁶ Zob. pokwitowanie podpisane przez dr. Otto, dat. 7 V 1942 r. — AB 421.

⁷ Ibidem.

VI. MEBLE — WYRÓB POLSKI

1. Zaginione: sygn. MK 1087, MK 1088 (nie uwzględnione w wykazie Orańskiej), MK 4002, MK 3992, MK 3991, MK 3994, MK 1079, MK 1094, MK 1095, MK 1096, MK 1098, MK 1076. Są to przeważnie meble XIX-wieczne (stoliki, biurka, łóżka, komody), wywiezione w 1942 r. do rezydencji Greisera w Ludwikowie⁸.
2. Zniszczone: sygn. MK 3976 (XVIII w.), MK 4007 (XVII w.), MK 4010 (XVII w.), MK 4011 (XVII w.), MK 4013 (XVII w.). Obecnie odrestaurowane ozdabiają muzealne wnętrza.

VII. MEBLE — WYRÓB OBCY

1. Zaginione: szafki chińskie, XVIII-wieczne, bogato zdobione, sygn. MK 4014 i MK 4015. Wywiezione w 1942 r. do rezydencji Greisera.
2. Zniszczone: sygn. MK 3979 (XVIII w.), MK 3982 (XVIII w.), MK 4021 (odrestaurowano), MK 4022 (XVII w.).
3. Rewindykowane: sygn. MK 4018 (XVII w.), MK 1083 (XVII w.). Wywiezione w 1942 r. do rezydencji Greisera — powróciły do Kórniku w r. 1952.

VIII. CERAMIKA — WYROBY POLSKIE i OBCE

1. Zaginione: M. in. wyroby z porcelany miśnieńskiej, komplety szkła koreckiego, komplety zastaw stołowych-paryskich. Sygn. (nie uwzględnione w wykazie Orańskiej) MK 1119, MK 3659 (13 szt.), MK 3662, MK 3751 (9 szt.), MK 3755 (1 szt.), MK 3756, MK 3758 (7 szt.), MK 3760 (12 szt.), MK 3785 (2 szt.), MK 3793 (1 szt.), MK 3807 (14 szt.), MK 3809, MK 3811, MK 4056, MK 4079, MK 3085 (5 cz.), MK 2491.
2. Zniszczone: potłuczone w czasie działań wojennych w 1945 r. — sygn. MK 3682, MK 3683, MK 3688, MK 3708, MK 3709, MK 3712, MK 3753, MK 3754, MK 3658, MK 3759, MK 3769, MK 3770, MK 3772, MK 3775, MK 3776, MK 3777, MK 3779, MK 3781, MK 3806.

IX. PRZEMYSŁ ARTYSTYCZNY — WYROBY METALOWE, POLSKIE

1. Zaginione: M. in. zegar srebrny, srebrne przybory do szycia, egretki srebrne, ozdoby srebrne, pasy przeworskie — sygn. MK 3967 (XVIII w.), MK 3949 (XVII w.), MK 3937 (XVII w.), MK 3938 (XVII w.), MK 2017 (XVII w.), MK 4053 (XVIII w.), MK 3951 i MK 4207 (XIX w.), MK 2491 (XVIII w.), MK 2492 (XVIII w.), MK 2493 (XVIII w.); sygn. MK 2012, MK 2189, MK 3856, MK 4042, MK 4136, MK 4140, MK 4141 (brak 10 szt.), MK 4261, MK 4150 — nie uwzględnione w wykazie Orańskiej.
2. Rewindykowane: sygn. MK 2488, MK 2489.

X. PRZEMYSŁ ARTYSTYCZNY — WYROBY METALOWE, OBCE

1. Zaginione: sygn. MK 3968 (XVIII w.), MK 3846 (nie uwzględnione w wykazie Orańskiej). Są to: eksyrtarz brązowy i koszyk srebrny.
2. Zniszczone: sygn. MK 3843, MK 3844, MK 3845, MK 3847, MK 3997 (zachowała się tylko srebrna płyta). Są to XVIII-wieczne srebra (stół srebrny, rokokowy z takąż zastawą do herbaty) wywiezione do Warszawy tuż przed wybuchem wojny w ramach akcji zabezpieczającej.⁹ Spłonęły podczas pożaru w Pałacu Błękitnym Zamojskich.

⁸ Zob. wykaz przedmiotów zabranych do rezydencji Greisera. — AB 421.

⁹ Zob. spisy zawartości skrzyń z kórnickimi zbiorami wywiezionymi do Warszawy 25 VIII 1939 r. — AB 421.

XI. STROJE I MUNDURY POLSKIE

Są to stroje i mundury po gen. Zamoyskim oraz po Tytusie i Janie Działyńskich.

1. Zaginione: sygn. MK 2436 (XIX w., brak 1 cz.), MK 2434 (XIX w.), MK 2449 (XIX w.), MK 2455 (XVIII w.), MK 2450 - MK 2453 (XVIII w.), MK 2428 (XIX w.), MK 2431 (XIX w.), MK 2446 (XIX w.), MK 2448 (XIX w.); sygn. MK 2454, MK 2429, MK 2441 (brak 2 szt.) MK 2442, MK 2443 (brak 1 szt.), MK 2445 (brak 1 szt.), MK 4081, MK 4199, MK 4202, MK 4203 — nie uwzględnione w wykazie Orańskiej.

2. Rewindykowane: sygn. MK 2435 (XIX w.), MK 2436 (XIX w., wróciły 2 cz.), MK 2432 - MK 2433 (XIX w.), MK 2459 (XIX w.). Wszystkie te eksponaty zostały w lutym 1943 r. zabrane przez okupanta do Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu, co potwierdzają pozostawione w zamku akta poniemieckie. Część odnaleziona w Niemczech przez wojsko radzieckie w drodze rewindykacji wróciła do Muzeum Wielkopolskiego, a następnie do Kórnik¹⁰.

XII. ETNOGRAFIA POLSKA

1. Zaginione: strój wielkopolski z okolic Kórnik, sygn. MK 2510 (XVII w., brak 3 cz.); różne części stroju huculskiego, sygn. MK 2498 (XIX w.), MK 2500 (XIX w.), MK 2501 (XIX w.) MK 2503 (XIX w.), MK 2509 (XIX w.), MK 2515 (XIX w.), MK 2502 (XIX w., brak 2 cz.) — nie uwzględnione w wykazie Orańskiej.

2. Rewindykowane: sygn. MK 2510 (2 cz. wróciły w 1945 r., 1 cz. w 1953 r.), MK 2504 - MK 2505 (XVIII w.), MK 2507 - MK 2508 (XVIII w.). Wróciły zniszczone.

XIII. ETNOGRAFIA OBCA (GŁÓWNIIE AUSTRALIJSKA)

1. Zaginione: m. in. naszyjniki i inne ozdoby z barwnych muszelek, rozmaite przedmioty symboliczne z drewna, strzały drewniane, maczugi, amulety, sygn. MK 2953 - MK 2957 (XIX w.), MK 3019 - MK 3020 (XIX w.); sygn. MK 3212 (24 szt.), MK 2984 (brak 9 cz.), MK 2987 (brak 7 szt.), MK 3000, MK 3194 - MK 3196, MK 3250, MK 4070, MK 4178, MK 4179, MK 4224 — nie uwzględnione w wykazie Orańskiej.

XIV. BROŃ I UZBROJENIE — WYRÓB POLSKI¹¹

1. Zaginione:

- miecze: sygn. MK 2106 (XIV w.), MK 2099 (XV w.), MK 2080 (XVII w.), MK 2081 (XVII w.), MK 2083 (XVII w.), MK 1983 (XIX w.), MK 2068;
- koncerz: sygn. MK 2105 (XVII w.);
- sahajdaki ze skóry (XVI w.): sygn. MK 2194, MK 2195;
- kołczan ze skóry, zdobienia złożone: sygn. MK 2196 (XVI w.);

¹⁰ Zob. wykaz 320 obiektów muzealnych zabranych do Poznania, podpisany przez administratora Hahna i dr. Rühlego, dat. 1 II 1943 r. — AB 421 oraz protokół z dnia 17 VIII 1945 r., sporządzony przez dr J. Orańską, o przejęciu z Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu 27 przedmiotów, wywiezionych przez Niemców z Kórnik w 1943 r. — AB 387.

¹¹ Zob. ustalenia E. Wojewodzianki w pracy: *Dzieje zbioru militariów zamku kórnickiego*. „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej” Z. 9 - 10: 1968 s. 137 - 153.

- strzały: sygn. MK 2197 - MK 2198 (XV w.), MK 2179 - MK 2185 (XVI w.);
 - łuki z rogu bawolego: sygn. MK 2190 - MK 2191 (XVI w.);
 - kolczugi: sygn. MK 1963 (XVI w.), MK 2161 (XVII w.), MK 2165 (XVII w.), MK 2167 - MK 2169 (XVII w.), MK 2332 - MK 2333 (XVII w.), MK 2148 - MK 2149 (XVII w.), MK 2151 (XVII w.), MK 2315 (XVII w.), MK 2154 (XVII w.), MK 2314 (XVII w., brak 1 cz.), MK 2313 (XVII w.);
 - tarcze: sygn. MK 1962 (XVI w.), MK 2155 (XVII w.), MK 2174 (XVII w.);
 - pistolety: sygn. MK 2029 (XVI w.), MK 2036 (XVII w.), MK 2025 (XVIII w.), MK 2027 - MK 2028 (XVIII w.), MK 2034 (XVIII w.), MK 2300 (XVIII w.), MK 2033 (XIX w.);
 - pałasze: sygn. MK 2090 (XVI w.), MK 2092 (XVI w.), MK 2076 (XVII w.), MK 2108 (XVII w.), MK 2107 (XIX w.), MK 2096 (XVII w.);
 - szable: sygn. MK 2091 (XVII w., brak 1 cz.), MK 2098 (XVI w.), MK 2048 (XVII w.), MK 2052 (XVII w.), MK 2054 (XVII w.), MK 2021, MK 2074 (XVII w.), MK 2089 (XVII w.), MK 2057 - MK 2058 (XVII w.), MK 2097 (XVIII w.), MK 1121 (XIX w.), MK 2101, MK 4242, MK 4243 — bogato zdobione, połączane rękojeści szabli;
 - szpady: sygn. MK 2069 (XVII w.), MK 2067 (XVIII w.), MK 2071 - MK 2072 (XVIII w.), MK 2295;
 - misiurki: sygn. MK 1965 (XVII w.), MK 2162 (XVII w.), MK 2147 (XVII w.), MK 2150 (XVII w.);
 - rusznice: sygn. MK 2110 - MK 2112 (XVII w.), MK 2117 - MK 2118 (XVII w.), MK 2046 (XVII w.);
 - buzdycany: sygn. MK 2010 (XVII w.), MK 2172 (XVII w.);
 - muszkiety: sygn. MK 2127 (XVII w.), MK 2115 (XVIII w.), MK 2126 (XVIII w.), MK 2123 (XVIII w.);
 - kotły jazdy (bębny): sygn. MK 2144 - MK 2145 (XVII w.);
 - półzbrojki karacenowe: sygn. MK 2156 (XVII w., brak 2 cz.), MK 2157 (XVII w., brak 2 cz.);
 - półzbrojki husarskie (XVII-wieczne): sygn. MK 2212 (brak 1 cz.), MK 2213 (brak 6 cz.), MK 2261 (brak 6 cz.), MK 2262 (brak 2 cz.), MK 2263 (brak 6 cz.), MK 2264 (brak 5 cz.), MK 2265 (brak 2 cz.), MK 2266 (brak 3 cz.), MK 2267 (brak 1 cz.), MK 2271 (brak 4 cz.), MK 2272 (brak 3 cz.), MK 2238 (zapiątka połączana), MK 2247 (zarekawia), MK 2268 (naramiennik); policzki szyszaka husarskiego: sygn.: MK 2234 - MK 2237 (XVII w.);
 - kirysy (XVIII w.): sygn. MK 2270, MK 2289 (brak 1 cz.);
 - hełmy: sygn. MK 2218 (XVII w.), MK 2221 (XVII w.), MK 2253 (XVII w.), MK 2254 - MK 2256 (XVII w.), MK 2248 - MK 2251 (XVII w.), MK 2210 (XVIII w.);
 - karabiny: sygn. MK 2322 (XVII w.), XIX w.: MK 2297 - MK 2298 (brak 1 cz.), MK 2319, MK 2328, MK 2329, MK 2323, MK 2326, MK 4280;
 - oporządzenia końskie (XVII w.): sygn. MK 2372, MK 2373 (brak 5 cz.), MK 2375 (brak 4 cz.), MK 2392, MK 2403 (brak 1 cz.), MK 2404, MK 2411, MK 2412, MK 2374, MK 2381, MK 2382 - MK 2389; (XVIII w.): MK 2376 (brak 7 cz.), MK 2377 (brak 3 cz.), MK 2391 (brak 35 szt.), MK 2393, MK 2397 (brak 27 szt.), MK 2369, MK 2378; (XIX w.): MK 2406;
 - kule żelazne i przyrządy do lania kul (XVII w.): sygn. MK 2142, MK 2143, MK 2303 - MK 2307;
 - jatagan: sygn. MK 2079 (XVII w.);
 - siekiera cechowa rzeźnicka: sygn. MK 2061 (XV w.);
 - halabardy (XVIII w.): sygn. MK 1966 - MK 1971;
 - prochownice (XIX w.): sygn. MK 4291, MK 4292, MK 4293, MK 4294;
 - laska obronna: sygn. MK 2022 (XVII w.);
 - pancerz: sygn. MK 2163 (brak 1 cz.);
 - rękawice: sygn. MK 2176, MK 2214;
 - części zbroi (nagolennik, nabiodrek): sygn. MK 2215, MK 2258.
- Sygn. MK 2022, MK 2046, MK 2068, MK 2079, MK 2096, MK 2101, MK 2105, MK 2163,

MK 2172, MK 2174, MK 2176, MK 2214, MK 2215, MK 2258, MK 2271, MK 2272, MK 2289, MK 2295, MK 2303 - MK 2307, MK 2313, MK 2369, MK 2378, MK 2438, MK 4242, MK 4243, MK 2154 — nie uwzględnione w wykazie Orańskiej.

Część tych obiektów zabrali oficerowie niemieccy w 1939 r. przy przejęciu zamku, pewną część zabrał do Ludwikowa Greiser w październiku 1942 r., większość jednak została wywieziona w lutym 1943 r. do Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu¹².

2. Rewindykowane: sygn. (XVI w.): MK 2272 (niekompletne), MK 2187 (niekompletne), MK 2188 (zniszczone) — rewindykowane w 1946 r.; (XVII w.): MK 2156 (wróciły 4 cz.) — rewindykowane w 1945 r.; MK 2095, MK 2157 (wróciły 3 cz.), MK 2159, MK 2153, MK 2291, MK 2331 (uszkodzone), MK 2212 (wróciło 5 cz.), MK 2213 (wróciły 2 cz.), MK 2261 (wróciły 2 cz.), MK 2262 (wróciły 4 cz.), MK 2263 (wróciły 2 cz.), MK 2264 (wróciły 2 cz.), MK 2265 (wróciły 3 cz.), MK 2266 (wróciły 2 cz.), MK 2267 (wróciła 1 cz.), MK 2279, MK 2280, MK 2285, MK 2290, MK 2373 (wróciły 2 cz.); (XVIII w.): MK 2377 (wróciły 4 cz.) — rewindykowane w 1946 r.; MK 2403 (wróciła 1 szt.) — odnaleziono w Muzeum Narodowym w Poznaniu w 1952 r.

XV. BROŃ I UZBROJENIE — WYRÓB OBCY

1. Zaginione:

- sztylety (XVII w.): sygn. MK 1981, MK 1982; (XVIII w.): MK 1994;
- szable wschodnie (XVII w.): sygn. MK 2085, MK 2087, MK 2093; (XVIII w.): MK 2082, MK 2103; (XIX w.): MK 2318;
- broń palna (pistolety, janczarka, rusznice, muszkiety, dubeltówka, karabinki) (XVII w.): sygn. MK 2024, MK 2113, MK 2114, MK 2125; (XVIII w.): MK 2044, MK 2045, MK 2122, MK 2124; (XIX w.): MK 1991, MK 2038, MK 2039, MK 2040, MK 2041, MK 2301, MK 2327, MK 2330;
- kindżały (XVII w.): sygn. MK 2001; (XIX w.): MK 1979;
- pałasze (XIX w.): sygn. MK 2094, MK 2073;
- zbroja (XVII w.): sygn. MK 2246 (brak 6 cz.);
- kałkan (tarcza pancernych, XVII w.): sygn. MK 2170;
- oporządzenie końskie (wschodnie, XVII w.): sygn. MK 2380 (brak 4 cz.), MK 2410;
- maczuga inkrustowana cyną (XVIII w.): sygn. MK 1998;
- nóż jawajski ozdobny (XIX w.): sygn. MK 2000;
- miecz żelazny Tuaregów (XIX w.): sygn. MK 2062.

Sygn. MK 2103 i MK 2410 — nie uwzględnione w wykazie Orańskiej.

2. Rewindykowane (w 1946 r.): sygn. MK 1964 (XVII w.), MK 2260 (XV w.), MK 2053 (XVII w.), MK 2084 (XVII w.), MK 2380 (XVII w., wróciły 3 cz.), MK 1980 (XVIII w.).

W tym miejscu należy wspomnieć również o militariach wypożyczonych 25 I 1939 r. dla pawilonu polskiego na Wystawie Światowej w Nowym Jorku, ponieważ wojna — mimo iż nie bezpośrednio — zadecydowała także na długie lata o losach tych eksponatów. Wypożyczono wówczas: 2 pistolety skałkowe XVII-wieczne (sygn. MK 2042 i MK 2043), koncerz husarski z pochwą (sygn. MK 2100), XVII-wieczną karabelę z pochwą (sygn. MK 2102), koleczugi (sygn. MK 2164), półbrojek husarski ze skrzydłem (sygn. MK 2166) oraz olstra (2 szt., sygn. MK 2373). O tym, jak trudno było odzyskać te obiekty, świadczy obszerna korespondencja między Biblioteką Kórnicką a Ministerstwem Kultury i Sztuki oraz Ministerstwem Spraw Zagranicznych, zaczęta w 1949 r., zakończona sukcesem w 1961 r.¹³ Kórnickie eksponaty dołączono wówczas do skarbów wawelskich przechowywanych w Kanadzie i rewindykowano razem z nimi. 13 III 1961 r. zwrócono je muzeum kórnickiemu.

¹² Zob. spis przedmiotów wypożyczonych na zorganizowaną przez Niemców wystawę: „Deutsche Wehr im Wartheland”. — AB 421.

¹³ AB 387.

XVI. MEDALE

A. Medale złote i ordery

1. Zaginione: sygn.: MK 2740 (XVII w.), MK 2741 (XVIII w.), MK 2737 (XVIII w.), MK 2739 (XIX w.); sygn. MK 2641, MK 2743, MK 2788, MK 2578 — nie uwzględnione w wykazie Orańskiej.

B. Medale srebrne

1. Zaginione (XVII w.): sygn. MK 2720, MK 2722, MK 2724, MK 2726, MK 2727, MK 2729, MK 2730; (XVIII w.): MK 4301, MK 2719, MK 2746, MK 2804; (XIX w.): MK 2616, MK 2617, MK 2721, MK 2763, MK 2782, MK 2793, MK 4300, MK 4309, MK 2762, MK 2765, MK 2790, MK 2792, MK 2798, MK 2802; (XX w.): MK 2791; sygn. MK 2753, MK 2800 — nie uwzględnione w wykazie Orańskiej.

C. Medale brązowe i metalowe

1. Zaginione (XVI w.): sygn. MK 2677, MK 2683; (XIX w.): MK 2704, MK 2601 (brak 5 szt.), MK 2660, MK 2600, MK 2745, MK 2760, MK 2618, MK 2750, MK 2764, MK 2619, MK 2642; sygn. MK 2634 (42 szt.), MK 2615, MK 4257 (1 szt.), MK 4277, MK 2621, MK 2622 (brak 5 szt.) — nie uwzględnione w wykazie Orańskiej.

XVII. MONETY

Straty ocenia się na ok. 9 tysięcy sztuk, w tym: monet polskich z X - XI w. — około 100 szt., monet polskich z XII, XIII, XIV i XV w. — około 300 szt., monet polskich z XVI - XIX w. — około 2000 szt., monet obcych z X - XIV w. — około 200 szt., monet obcych z XV - XIX w. — około 100 szt.

Uporządkowane przed wojną monety znaleziono porozrzucane po całym zamku i kompletnie pomieszan.

XVIII. GRAFIKA¹⁴

W dziale grafiki brakowało po wojnie około 2000 rycin skatalogowanych. W latach 1946 - 1948 odnaleziono w Muzeum Wielkopolskim w Poznaniu 1700 sztuk. W wykazie strat wojennych z r. 1950 J. Orańska szacuje straty w grafice na około 321 rycin¹⁵. W latach 1951 - 1956 odnaleziono (m. in. w Muzeum Narodowym w Poznaniu) dalsze 50 rycin. Obecnie brak jest 272 pozycji. Są to przeważnie polonica XVII- i XVIII-wieczne: portrety, sceny historyczne, rodzajowe i in. Należy podkreślić stratę w rycinach wielkopolskich XIX-wiecznych (prace M. Jarczyńskiego). Wśród pozycji nieskatalogowanych (brak ok. 360) dużą stratę stanowią 2 rysunki bitewne J. Matejki, które w 1939 r. znajdowały się na wystawie w Galerii TPN w Poznaniu jak również szarfa pamiątkowa ofiarowana Matejce przez „Polki z Paryża”.

Pozycje zaginione¹ (według autorów prac):

— K. W. Kielisiński: sygn. A XXIII 1848, akf.; A XXIII 1855, akf.; A XXIII 1897, akf.; A XXIII 1901, akf.; A XXIII 1922, akf.; A XXIII 1930, akf.; A XXIII 1931, akf.; A XXIII 1932,

¹⁴ Dla oznaczenia techniki zaginionych prac przyjęto następujące skróty: akwaforta — akf., staloryt — stal., drzeworyt — drzew., litografia — litogr., mezzotinta — mezz., miedzioryt — miedz., chromolitografia — chromolitogr.

¹⁵ „Szczegółowe zestawienie strat wojennych...”

- akf.; A XXIII 1940, akf.; A XXIV 1953, akf.; A XXIV 1954, akf.; A XXIV 1987, akf.; Aó II 90, rys. piórkciem; Aó VI 480, rys. piórkciem, akwarele.
- A. Oleszczyński: sygn. A XXXVIII 2780, stal.; A XXXVIII 2789, stal.; A XXXVIII 2838, stal.; A XXXVIII 2847, stal.; A XXXVIII 2853, stal.; A XXXVIII 2855, stal.; A XXXVIII 2857, stal.; A XXXVIII 2858 - 2860, stal.; A XXXVIII 2889, stal.; A XXXVIII 2891, stal.; C XIV 1669, stal.; C XIV 1671, stal.; C XIV 1680, stal.
 - D. Chodowiecki: sygn. A XXI 1767, miedz.; C XVIII 1902, miedz.; C XVIII 1903 - C XVIII 1910, miedz.
 - L. Daniecki: sygn. B I 1, litogr.; B I 2, litogr.
 - W. Hohnock: sygn. B I 22, litogr.; B I 23, litogr.
 - N. Muxel: sygn. C XVI 1776, akf.; C XVI 1777 - C XVI 1779, akf.
 - F. Voltz: sygn. C XVI 1786 - C XVI 1787, akf.
 - N. Strixner: sygn. C XVI 1784 - C XVI 1785, litogr.
 - A. Dürer: sygn. C XVII 1813 - C XVII 1814, miedz.
 - A. H. Payne: sygn. C XVII 1826 - C XVII 1827, stal.
 - F. Vallotton: sygn. C XVII 1833, drzew.; C XVII 1834 - C XVII 1836, litogr.
 - S. Della Bella: sygn. C XVII 1858, miedz.; C XVII 1859 - C XVII 1884, miedz.; C XVII 1885, akf.; C XVII 1886 - C XVII 1898, miedz.
 - J. Falck: sygn. C XVIII 1931 - C XVIII 1932, miedz.; D IV 52, miedz.
 - M. Jaroczyński: sygn. C XVIII 1935 - C XVIII 1936, akf.; C XVIII 1937 - C XVIII 1944, litogr.; D VI 128, litogr.
 - J. P. Norblin: sygn. C XVIII 1963, akf.; C XVIII 1964, akf.; C XVIII 1966, akf.; C XVIII 1968, akf.; C XVIII 1970, akf.; C XVIII 1994, akf.; C XVIII 2019, akf.; C XVIII 2037, akf.; C XVIII 2038, akf.; C XVIII 2042, akf.; C XVIII 2044, akf.
 - M. Płóński: sygn. C XVIII 2097, miedz.; C XVIII 2098, miedz.; C XVIII 2099, akf.; C XVIII 2100 - C XVIII 2105, akf.
 - Le Prince: sygn. C XVIII 2106 - C XVIII 2109, akf.
 - Georg Szymon: sygn. C XVIII 2112 - C XVIII 2113, miedz.; D IV 66, miedz.
 - B. Zaleski: sygn. C XVIII 2128 - C XVIII 2131, akf.; C XVIII 2132 - C XVIII 2134, akf.
 - W. Bässler: sygn. C XIX 2144, litogr.; C XIX 2145, litogr.
 - M. Fajans: sygn. C XX 2188 - C XX 2195, litogr.
 - M. Stachowicz: sygn. D IV 67 - D IV 68, miedz.; D V 89, miedz.; D V 90, miedz.
 - P. Jędrzejowski: sygn. A III 143, miedz.
 - Lekczyński: sygn. A X 688, litogr.
 - E. Finden: sygn. A XXXVIII 2892, stal.
 - M. Podoliński: sygn. A XXXVIII 2893, stal.
 - S. Ricci: sygn. A XXXVIII 2894, stal.
 - C. Normand: sygn. A XXXIX 2920, litogr.
 - E. Prignot: sygn. A XXXIX 2922, litogr.
 - A. Rare: sygn. A XXXIX 2923, litogr. barwna.
 - A. Cuvillier: sygn. A XXXIX 2925, litogr. barwna.
 - F. Gerard: sygn. A XXXIX 2936, litogr.
 - S. Gąsiorowski: sygn. B I 3, litogr.
 - J. Schübeler: sygn. B I 33, drzew.
 - S. Langer: sygn. B XI 781, miedz.
 - A. Silvestre: sygn. B XXII 1185, litogr. barwna.
 - J. Mackiewicz: sygn. C V 740, litogr.
 - J. Styfi: sygn. C VIII 1532, drzew.
 - G. Leroux: sygn. C XV 1725, stal.
 - P. Pillar: sygn. C XV 1729, litogr.
 - Voysard: sygn. C XV 1732, miedz. barwny.
 - Ackermann, Schmidt: sygn. C XVI 1742, stal.
 - G. H. Adcock: sygn. C XVI 1743, stal.

- J. Balzer: sygn. C XVI 1744, miedz.
- F. Perier Burgundus: sygn. C XVI 1746, miedz.
- Bolswert: sygn. C XVI 1748, miedz.
- G. Bordignon: sygn. C XVI 1749, miedz.
- J. Brown: sygn. C XVI 1751, miedz.
- Carpentier: sygn. C XVI 1752, chromolitogr.
- C. Doino: sygn. C XVI 1765, miedz.
- A. Ph. Coulet: sygn. C XVI 1766, miedz.
- T. Fairland: sygn. C XVI 1769, litogr.
- L. Haid: sygn. C XVI 1770, mezz.
- P. Heinel: sygn. C XVI 1771, akf.
- F. Hafstaengl: sygn. C XVI 1772, litogr.
- L. Henriquez: sygn. C XVI 1773, miedz.
- W. Meyer: sygn. C XVI 1775, litogr.
- V. Adam: sygn. C XVII 1789, litogr. barwna.
- Th. Aligny: sygn. C XVII 1791, miedz.
- F. Barth: sygn. C XVII 1792, miedz.
- L. H. Brévière: sygn. C XVII 1794, drzew.
- P. van Bommel: sygn. C XVII 1795, akf.
- J. F. Bolt: sygn. C XVII 1805, miedz.
- W. Collar: sygn. C XVII 1806, miedz.
- Th. Hosemann: sygn. C XVII 1817, litogr. barwna.
- E. Jaime: sygn. C XVII 1818, litogr. barwna.
- Neagle: C XVII 1821, miedz.
- Rembrandt: sygn. C XVII 1829, akf. (późniejsza odbitka).
- B. Azalay: sygn. C XVII 1832, stal.
- J. Quartley: sygn. C XVII 1837, drzew.
- B. Naudin: sygn. C XVII 1840, litogr.
- A. F. Pannemaker: sygn. C XVII 1848, drzew.
- J. S. Küslin: sygn. C XVII 1898, miedz.
- F. Dietrich: sygn. C XVIII 1911, akf. barwna.
- A. Dudrak: sygn. C XVIII 1929, drzew.
- S. Łukomski: sygn. C XVIII 1962, stal.
- I. Frey: sygn. C XVIII 1934, akf.
- J. Lewicki: sygn. C XVIII 1958, litogr.
- P. L. Debu-court: sygn. C XVIII 2045, akf. barwna.
- K. Bachmatowicz: sygn. C XVIII 2137, litogr. barwna.
- Vincentinus: sygn. C XIX 2157, miedz.
- F. Masieri: sygn. C XIX 2159, miedz.
- Mrowczyński: sygn. C XX 2160, drzew.
- P. Blanchay: sygn. C XX 2183, drzew.
- H. Plate: sygn. C XX 2185, litogr.
- W. Eljasz: sygn. C XX 2187, litogr.
- J. J. Balechon: sygn. D II 18, miedz.
- Lencler: sygn. D II 27, litogr.
- E. Gorazdowski: sygn. D II 29, drzew.
- F. Oldermann: sygn. D. II 36, stal.
- E. Durier: sygn. D II 37, litogr.
- J. Swoboda: sygn. D II 39, litogr.
- J. F. Dicksee: sygn. D III 41, litogr.
- A. Dietrich: sygn. D III 44 (2 szt.), mezz., akf.
- H. Carattoni: sygn. D III 45, miedz.
- John: sygn. D IV 57, miedz.

- J. G. Haid: sygn. D IV 58, mezz.
- C. A. Richter: sygn. D IV 61, miedz.
- Ch. Rugendas: sygn. D IV 62, mezz.
- A. Lamett: sygn. D V 76, litogr.
- R. de Hoeghe: sygn. D V 81, miedz.
- W. Kurnatowski: sygn. D V 82, litogr. barwna.
- R. Pozzi: sygn. D V 86, miedz.
- L. Kaufmann: sygn. D V 91, litogr.

Prace anonimowe: sygn. A XI 773, drzew.; A XXXIII 2630 b, litogr.; A XXXIX 2931, drzew.; A XXXIX 2935, litogr.; B III 142, miedz.; B XXIV 1279, drzew.; B XXIV 1280, litogr.; C XV 1736, miedz. barwny; C XVII 1788, akf.; C XVII 1839, litogr.; C XVII 1841, litogr. barwna; C XVII 1842, miedz.; C XVII 1851 - C XVII 1857, miedz.; C XVIII 2141, akf.; C XIX 2158, miedz.; C XX 2163, litogr.; D II 40, miedz.; D IV 74. litogr.; D VI 125, miedz.

XIX. PRZEDMIOTY UŻYTKOWE

Dokładna liczba zaginionych bądź zniszczonych przedmiotów trudna do ustalenia. W wykazie strat J. Orańska wymienia 25 pozycji rozmaitych sprzętów i przedmiotów użytkowych, spośród których znaczną część wywieźli Niemcy w 1943 r.¹⁶

¹⁶ Zob. pokwitowanie zawarte w AB 421.